

Stijlgeschiedenis

Opdracht Tijdlijn

OPDRACHT: STIJLGESCHIEDENIS — THEMATISCHE PRESENTATIE 2025–2026

KASKA DKO — Docent: Ihor Biloushchenko

Doel van de opdracht

Je kiest **één (sub)thema** uit de aangeboden lijst en onderzoekt hoe dit thema doorheen de **(hele) kunstgeschiedenis** zichtbaar is — van de oudheid tot vandaag.

Je illustreert dit met **beelden + context** en geeft kort je **inzicht**. Maak zeker de verbinding met hedendaagse kunst, ecologie, materiaalonderzoek of beeldvorming.

De opdracht is bedoeld als **kruisbestuiving** tussen:

- de cursus Stijlgeschiedenis,
- jouw eigen artistieke interesses,
- hedendaagse kunst.

WAT MOET JE IN JE PRESENTATIE OPNEMEN?

1. Een tijdlijn

2. 10–12 beelden (kunstwerken, architectuur, documenten, ...)

Bij elk beeld:

kunstenaar / maker (indien gekend)

titel

datering

locatie of collectie (indien relevant)

korte duiding (maximaal 3 zinnen)

3. Vergelijkende analyse (kort, maximaal 10 zinnen)

Je benoemt **wat verandert** en **wat blijft** doorheen de tijd.

4. Reflectie-link met vandaag

Geef minstens één verband met:

ecologie

hedendaagse kunst

performativiteit

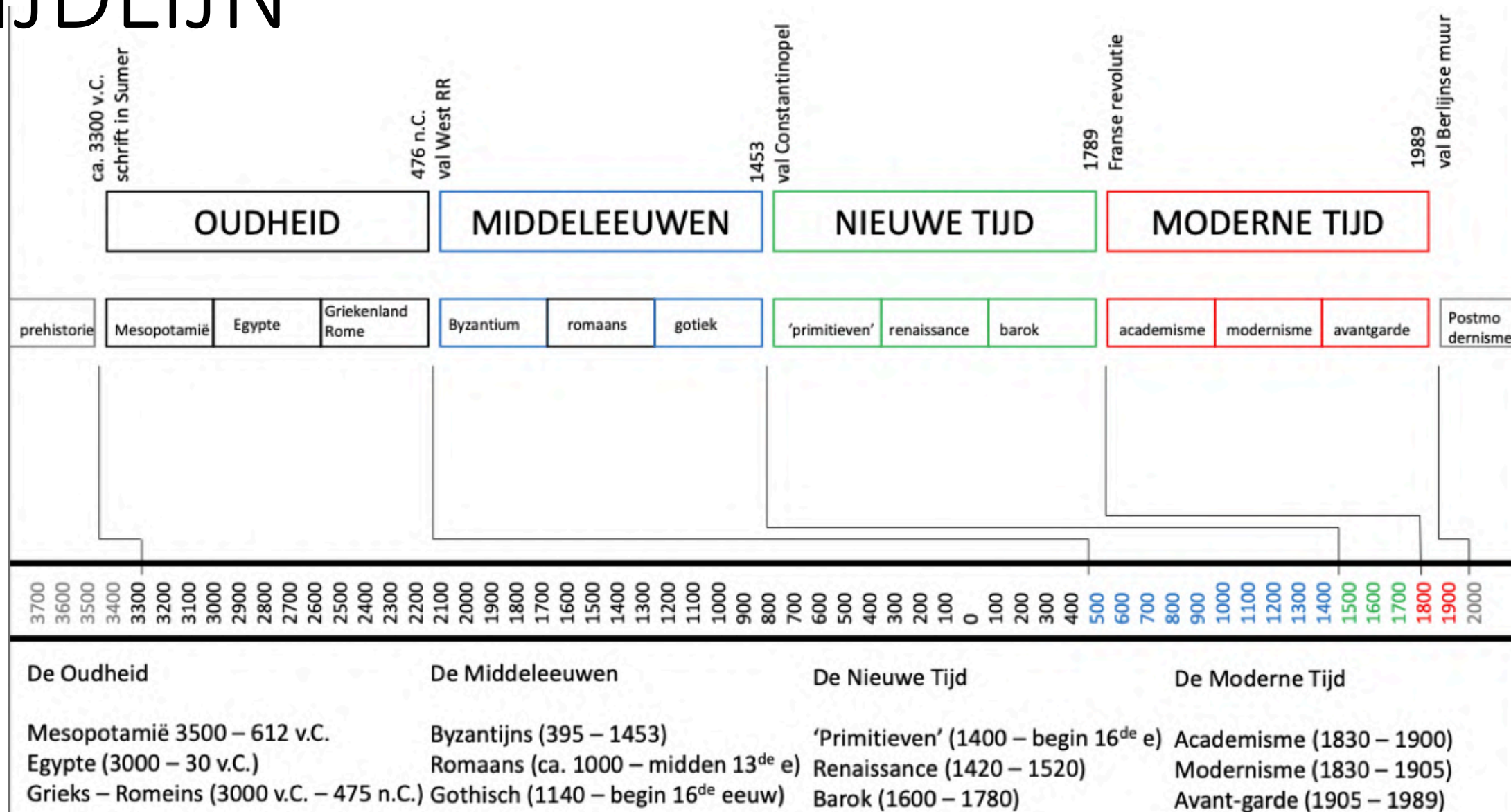
visualisatie / datakunst

5. DEADLINES stuur naar ihor.biloushchenko@kaskadko.be

De individuele of klassikale presentaties worden na de Paasvakantie gepland.

Als je vroeger klaar bent kan het ook kort in een van de komende lessen voorgesteld worden.

TIJDLIJN

WATER, INFRASTRUCTUUR & CULTURELE GEHEUGENS

- 1 — Watercultus & rituelen
- 2 — Een rivier als culturele as
- 3 — Donau in de geschiedenis
- 4 — Water-symboliek (doop, reiniging, overgang)
- 5 — Beheersing van water (watertheaters, fontein, riolen, kanalen)
- 6 — Cartografie & water
- 7 — Visualisatie van water in kunst & wetenschap

SONISCHE RUIMTE, RITME & GELUID

- 1 — Akoestiek van antieke theaters
- 2 — Sacrale zang & ruimte
- 3 — Natuurklank en visualisatie
- 4 — Visualisatie van beweging

AARDE (MATERIALEN, SEDIMENT, KLEI)

- 1 — Ecologische materialiteit
- 2 — Aarde, klei en materialen
- 3 — Klei als geheugen

COMMUNICATIE, TEKENSISTEMEN & VISUELE TAAL

- 1 — Visuele grammatica (pictogrammen & ideogrammen)
- 2 — Visuele codificatie (iconen, indexen, hiëratische schaal)
- 3 — Cartografische systemen
- 4 — Non-human communication

Reserveer je thema hier

- max 2 studenten per thema
- Je mag ook samen werken maar zorg voor individuele inzichten
- <https://www.signupgenius.com/go/20F0E49AFA822A6F58-60830999-themas>

A photograph of a water treatment facility. In the foreground, a wooden walkway made of dark planks runs across a series of rectangular basins. Water is being treated in these basins, with several circular weirs visible. Water is cascading over the weirs, creating white foam and splashing. The water in the basins has a greenish tint. In the background, there are more basins and a stone wall. The overall scene is well-lit, suggesting daytime.

THEMA 1 WATER, INFRASTRUCTUUR & CULTURELE GEHEUGENS

Watercultus & rituelen

Fresco's uit Pompeii tonen vaak nymphen en bronnen als plekken van rituele samenkomst en offergift — water is hier een symbool van vruchtbaarheid en overgang.

Nymphaea fresco fragments (Pompeii)
— spring cult imagery
(Museo Archeologico Nazionale di Napoli)

Bernini transformeert klassieke mythologie (Triton) tot een theatrale openbare fontein: beeld en water werken samen als barokke performance in de stad. De fontein toont hoe pauselijke macht en openbare rituelen via waterarchitectuur werden gemediatiseerd.

Bernini — Triton Fountain (Piazza Barberini, 17e eeuw).

Abramović verbindt performancekunst en ecologie: het werk gebruikt de publieke aandacht voor de oceaan om fondsen en bewustzijn te genereren. Conceptueel situeert het ritueel van haar lichaam en beeld zich binnen een lange traditie van lichamelijke zuivering en publieke manifestatie.

**Marina
Abramović —
*Performance for
the Oceans*
(2024)**

Een rivier als culturele as

De Peutinger-kaart is een schematische weergave van wegen en rivieren die aanstuurt op mobiliteit en administratie, niet op topografische nauwkeurigheid. Als artefact toont hij hoe infrastructuur (wegen, rivieren) cultuur verbindt en controleert.

Tabula Peutingeriana (Romeinse reiskaart).

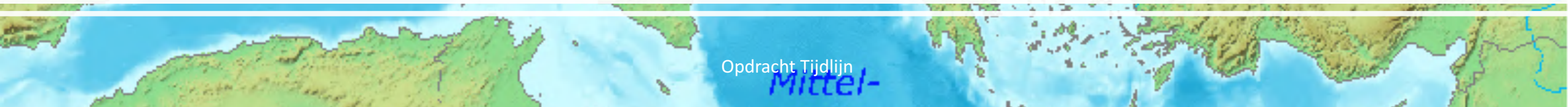
Canaletto - The
Entrance to the
Grand Canal, Venice
1730

Canaletto documenteert
de stad als waterstad:
composities
benadrukken handel,
sociale ruimte en het
esthetische ritme van
gondels en architectuur.
Zijn perspectief-praktijk
laat zien hoe een
rivierkanaal de
stedelijke identiteit
vormt.

Donau in de geschiedenis

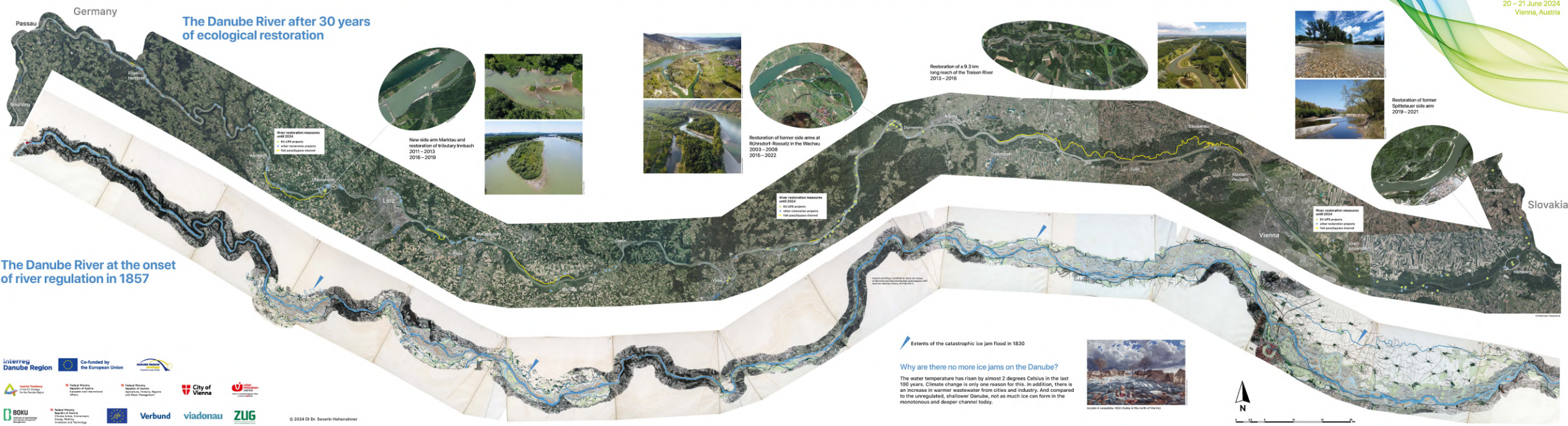

Donaulimes (Romeinse grensverdediging langs de Donau).
De Donaulimes toont hoe een rivier een politieke grens en logistieke as werd — forten, wegen en havens verbonden keizerlijke controle met lokale gemeenschappen. Archeologische resten laten veranderingen in militaire, civiele en economische functies langs de rivier zien.

The Austrian Danube River: Historical State and Current Situation

13th Annual Forum
of the EU Strategy
for the Danube Region
20 – 21 June 2024
Vienna, Austria

Interreg Danube Region
Co-funded by the European Union
BOKU
Verbund
viadonau
ZUG

© 2024 DI Dr. Severin Mohanikner

13th Annual Forum of the EU Strategy for the Danube Region (voorbeeld van hedendaagse bestuurlijke samenwerking).

Moderne Danube-strategieën benadrukken transnationale samenwerking rond waterbeheer, economie en cultuur. Dit forum illustreert hoe beleid en geheugenlijnen van de Donau vandaag binden: ecologie, transport en culturele projecten.

Danube Folk Ensemble — evenement in Budapest (traditionele uitvoeringen).

Volkse muziek- en dansgroepen tonen de culturele continuïteit langs de Donau: liederen, rituelen en uitvoeringen zijn dragers van regionale identiteit. Live-performances verbinden lokale gemeenschappen en toerisme, en fungeren als levende archieven.

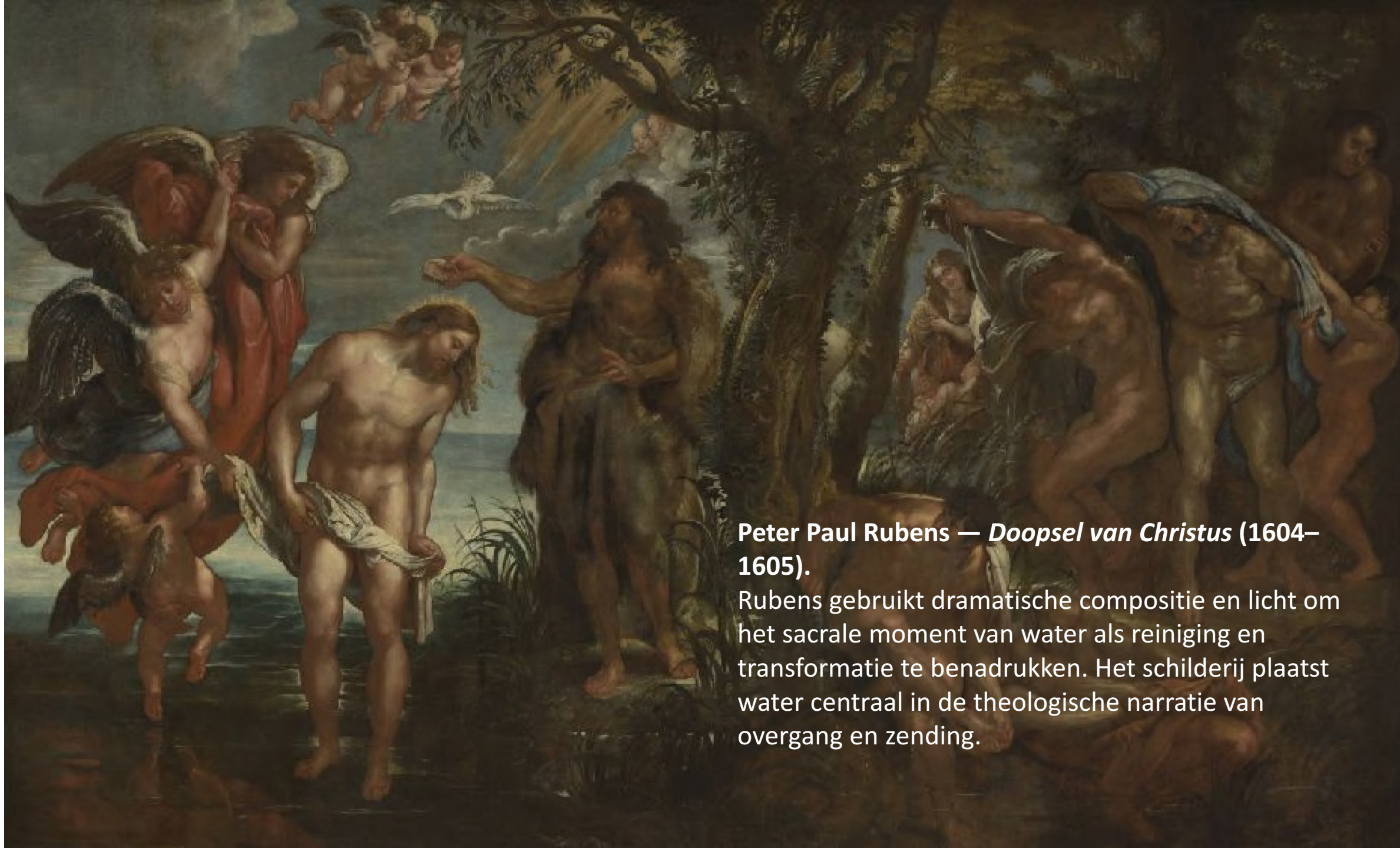

Water-symboliek (doop, reiniging, overgang)

Offer en zuivering (graf van Menna, Egypte) — libation scenes.

Egyptische zuiveringsriten rondom water en libaties tonen water als mediatieve schakel tussen doden en levenden. Scenes benadrukken rituele reiniging als noodzakelijke stap voor transitie naar het hiernamaals.

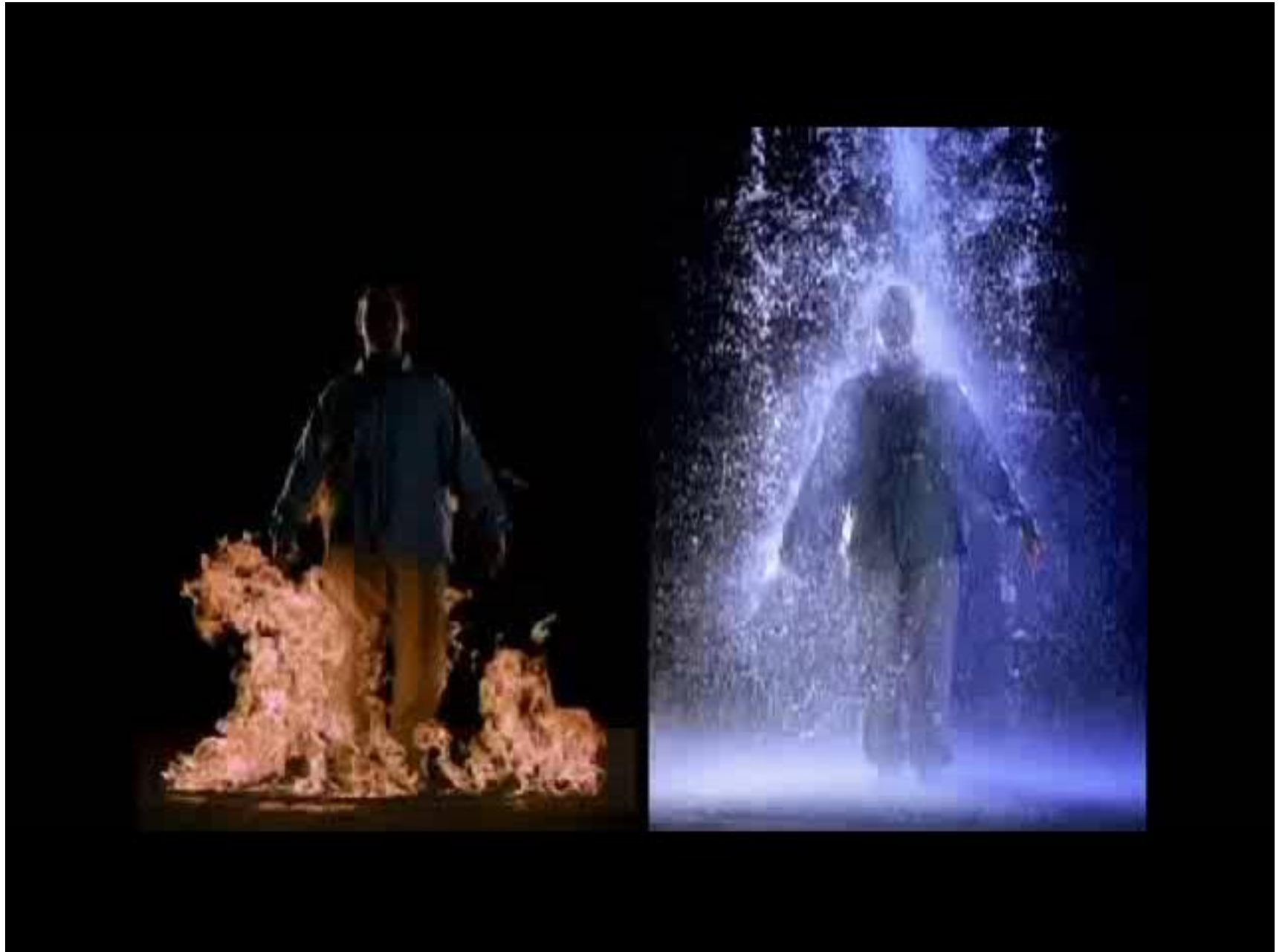

Peter Paul Rubens — *Doopsel van Christus* (1604–1605).

Rubens gebruikt dramatische compositie en licht om het sacrale moment van water als reiniging en transformatie te benadrukken. Het schilderij plaatst water centraal in de theologische narratie van overgang en zending.

**Bill Viola — *The Crossing*
(1996).**

Viola werkt met slow motion video en water als metabool element van emotie en rituele ervaring: onderdompeling en vlammen als tegengestelde transformaties. Hedendaagse technologie verandert hoe we ritueel en symboliek visueel ervaren.

**Beheersing van water
(water theaters, fonteinen, riolen, kanalen)**

Het waterorgel (hydraulisch orgel).

Het waterorgel is een vroeg voorbeeld van mechanisch gecontroleerd watergebruik gekoppeld aan geluid en performance. Het instrument laat zien hoe watertechniek en muzikale rituelen elkaar eeuwenlang kruisten.

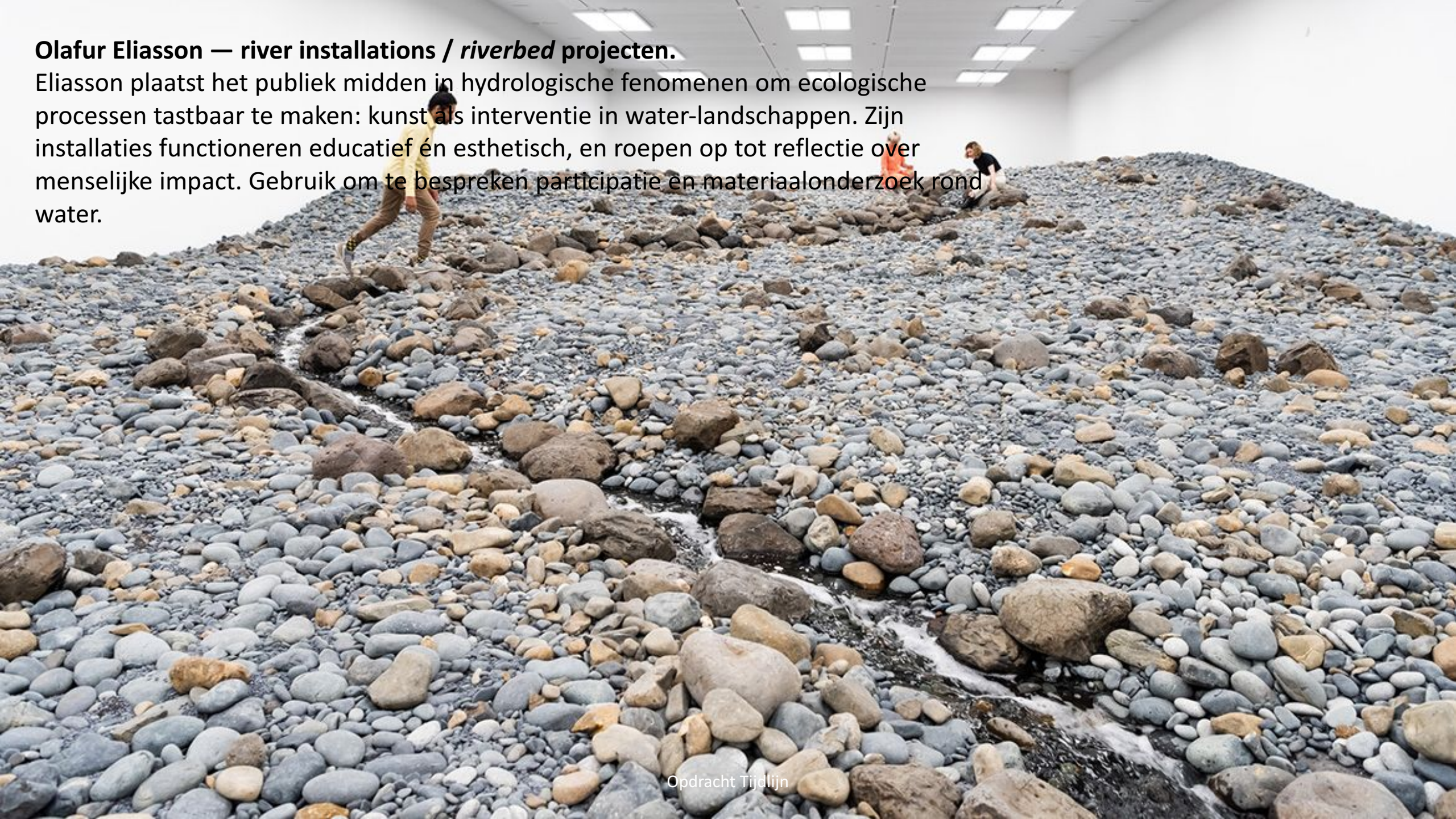

Pont du Gard / Romeinse aqueducts.

Het Pont du Gard is een technisch en esthetisch icoon van Romeinse waterbeheer: een nooit-functionerend monument dat zowel utilitair als representatief was. Aquaducten symboliseren de schaal van stedelijke organisatie en het politieke vermogen om water te distribueren.

Olafur Eliasson — river installations / riverbed projecten.

Eliasson plaatst het publiek midden in hydrologische fenomenen om ecologische processen tastbaar te maken: kunst als interventie in water-landschappen. Zijn installaties functioneren educatief én esthetisch, en roepen op tot reflectie over menselijke impact. Gebruik om te bespreken participatie en materiaalonderzoek rond water.

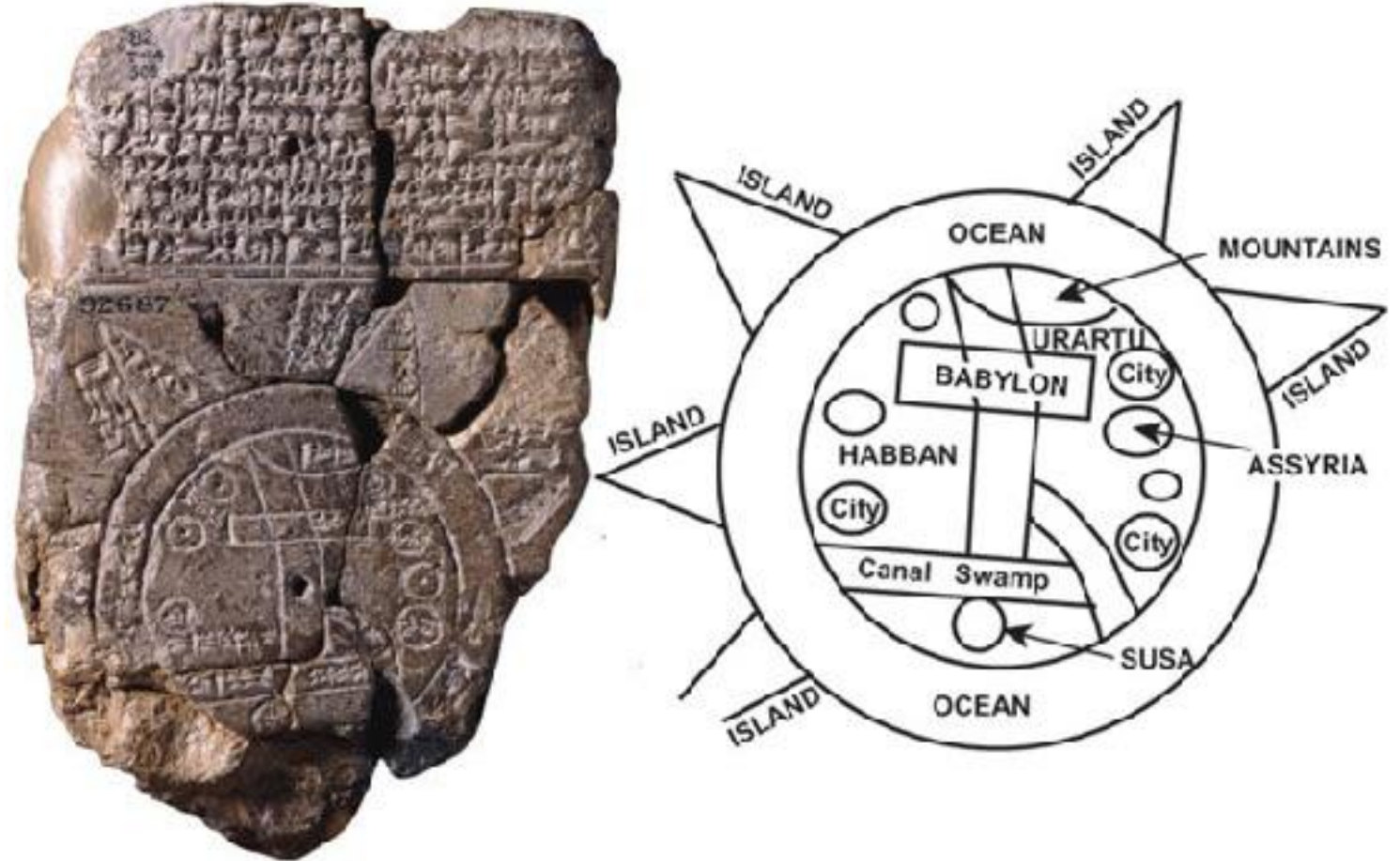

Cartografie & water

The Babylonian Map of the World (klei-tablet, c.500 BC).

Deze kleitablet-map toont een mythologisch-geografische blik: centrale stedelijke plekken en omringende wateren worden vertaald naar cosmologische ordening. Kartografie combineert praktische oriëntatie met wereldbeeld en ritueel.

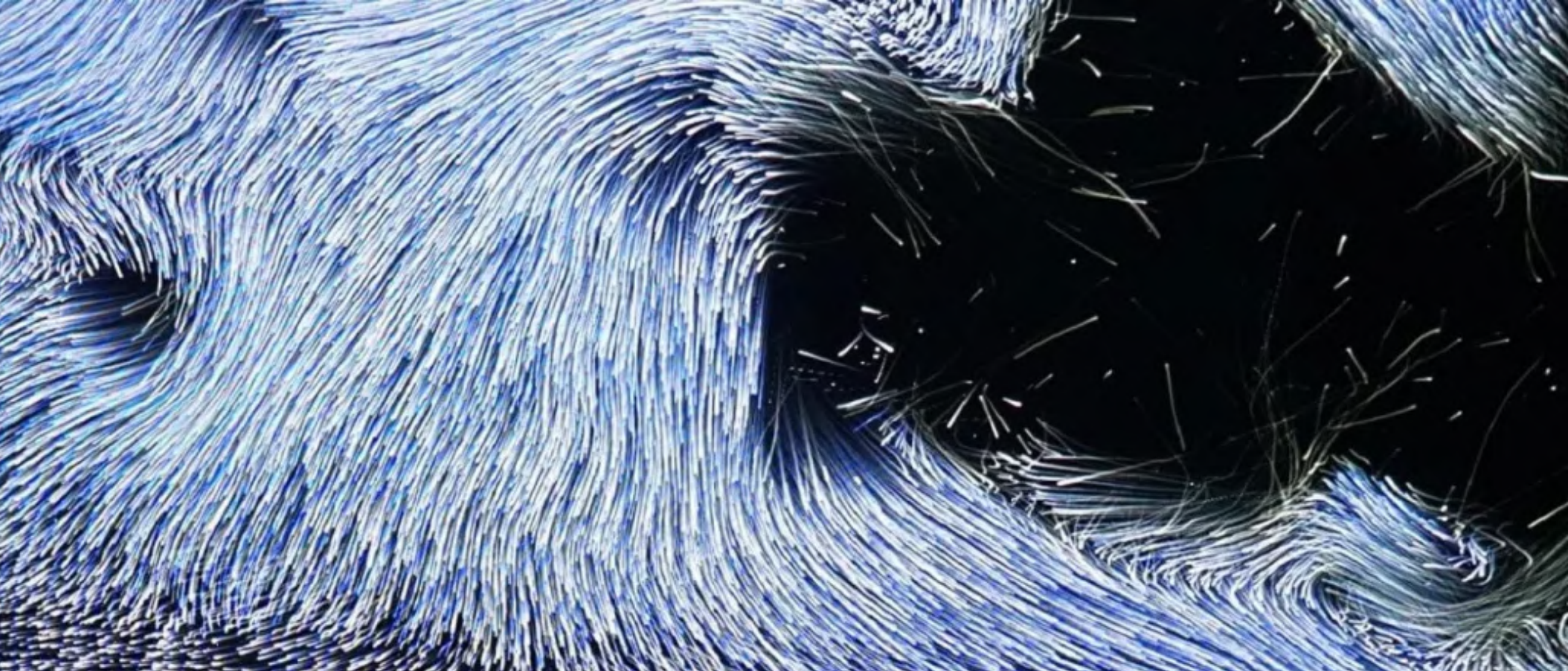
Wereldkaart uit 1482,
gebaseerd op Ptolemaeus.
Late middeleeuwse en
renaissancistische kaarten
integreren klassieke kennis
(Ptolemaeus) met nieuwe
ontdekkingen en
navigatiebehoefte. Rivieren,
zeeën en kusten werden
steeds preciezer afgebeeld,
wat veranderende
economische en politieke
prioriteiten reflecteert.

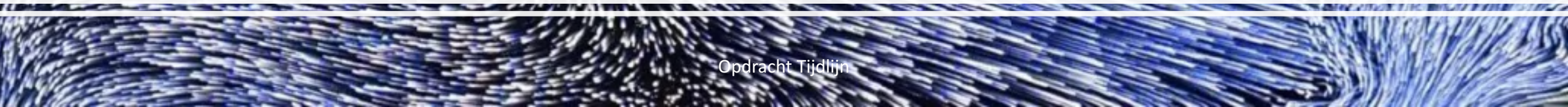
**“Compleet van de kaart” —
artistieke visies op
cartografie
(tentoonstelling).**

Hedendaagse kunstenaars
gebruiken cartografische
technieken kritisch: kaarten
als narratieven, collages of
databewerkingen. Een
expositie als deze laat zien
hoe cartografie politiek en
esthetiek combineert — en
hoe water in data-
visualisaties vaak
genegeerde verhalen vertelt.

Visualisatie van water in kunst & wetenschap

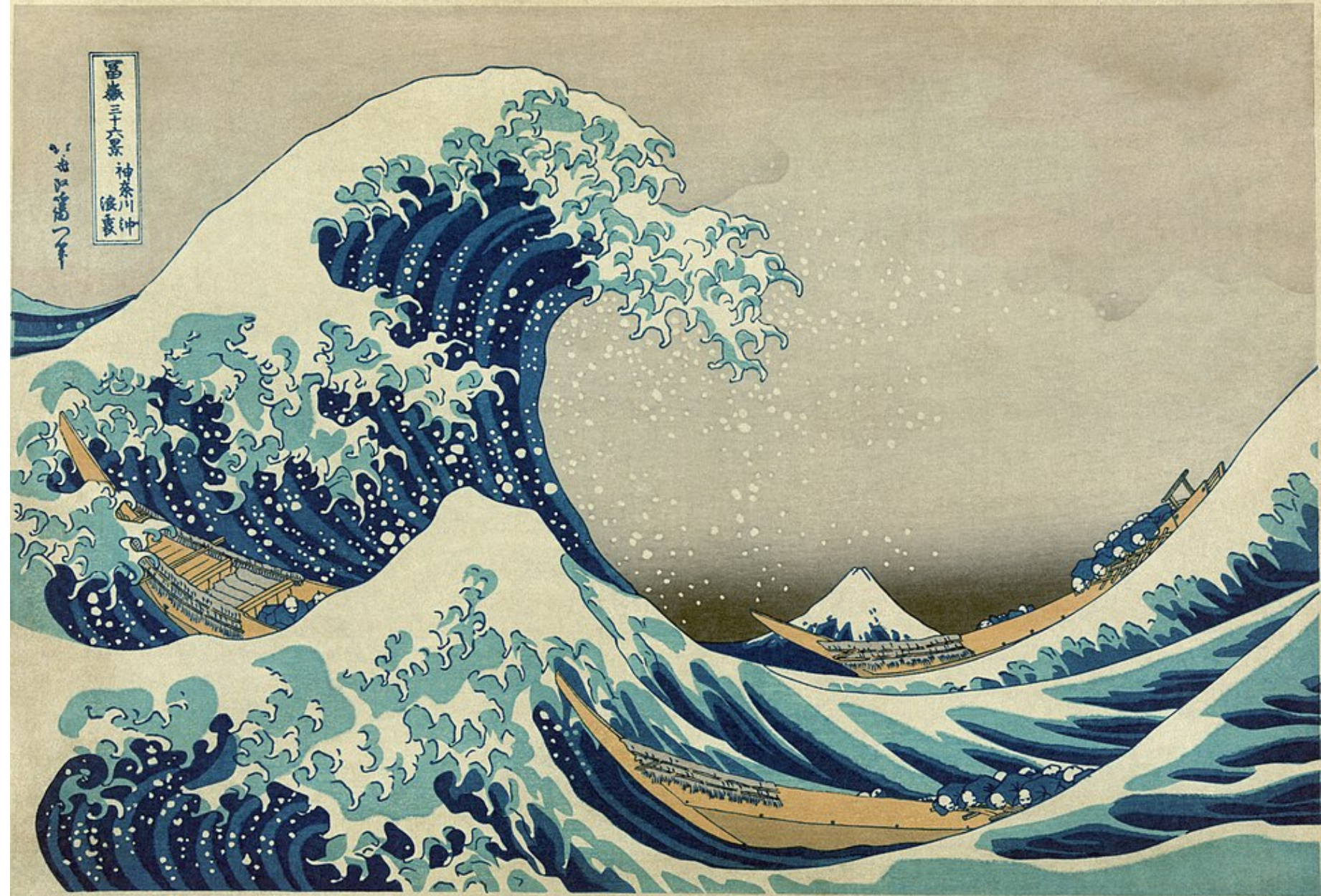
Leonardo da Vinci — *Studies of Water* (c.1510–12).

Leonardo observeerde stroming, vortices en erosie met ongeëvenaarde precisie; zijn tekeningen verbinden kunst, experiment en hydrodynamica. De studies tonen dat visualisatie een onderzoeksinstrument is: tekenen fungeert als experiment en theorie.

**Great Wave off Kanagawa —
Hokusai (c.1830s).**

Hokusai's golf combineert traditionele Japanse houtdruktechniek met een heldere compositie die zowel natuurkracht als menselijke kwetsbaarheid toont. De grafische vormgeving (Prussian blue, schijfvorm van Fuji op de achtergrond) maakte het beeld internationaal invloedrijk..

Lygia Clark — kinetische verkenningen met fluïda (Braziliaanse jaren).

Clark's werken maakten van het publiek deelnemer: plastic vellen, lucht en aanraking werden middelen om collectieve vormen te bouwen en weer te ontbinden. Haar werk is ephemere 'bio-architectuur' — moeilijk te bewaren, maar rijk aan performatieve betekenis.

Opdracht Tijdlijn

THEMA 2
SONISCHE RUIMTE, RITME &
GELUID

Theatrale akoestiek

Opracht Tijdlijn

Theater van Epidaurus (Griekenland).

Epidaurus staat bekend om uitzonderlijke akoestiek: het ontwerp laat zachte geluiden van het podium duidelijk hoorbaar worden op alle rangen. Dit is een voorbeeld van architectuur als geluidsmachine en kan worden gebruikt om akoestische principes (vorm, materialen, helling) te illustreren.

Teatro alla Scala (Milaan).

La Scala combineert architectuur en theatrale geluidservaring: historische zaalvorm en materialen beïnvloeden orkestrale balans en zang. Vergelijking mogelijk met antieke theaters: beide ontwerpen sturen geluidservaring en sociale hiërarchie (loges, parterre).

Soundwalk — Chicago Parks (voorbeeld van hedendaagse geluidspraktijk).

Soundwalks veranderen publieke ruimtes in luisterlandschappen: deelnemers letten op ecologische en sociale geluiden rond water en groen. Werkvorm: studenten lopen en noteren ritme, bronnen en performatieve aspecten van geluid in de stad.

Sacrale zang & ruimte

Hans Memling — *Christus met zingende en musicerende engelen* (ca. 1480–1494).

Memling beeldt zang en muziek af als liturgische actie: engelen zingen in een hemels intermezzo dat ritueel en schoonheid combineert. Schildering toont iconografie van muziek — instrumenten, notatie, en de plaats van geluid in religieuze verbeelding.

**Kapel in Valleaceron (Spanje) —
sacrale ruimte voorbeeld.**

Kleine kapellen tonen hoe
architectuur en materiaal (steen,
hout) resonantie en spraak
intelligibility beïnvloeden.
Ruimtegebruik en rituelen
(zingen, gebed) vormen een
dynamiek tussen vorm en
hoorbaarheid.

Janet Cardiff — *The Forty-Part Motet*.

Cardiff separereert stemmen en creëert een ruimtelijke beleving van polyfone zang; elk luidsprekertje is een individuele stem en fysieke plek. Het werk verandert passieve luisteraars in actieve ruimtelijke waarnemers — een perfecte case voor performativiteit van geluid.

everzwijn

oehoe

nachtzwaluw

ree

wolf

vos

boomleeuwerik

raaf

wisent

paard

grijze zandbij

veldparelmoervlinder

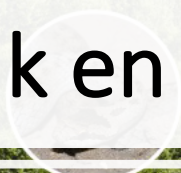

Natuurklank en visualisatie

levendbarende hagedis

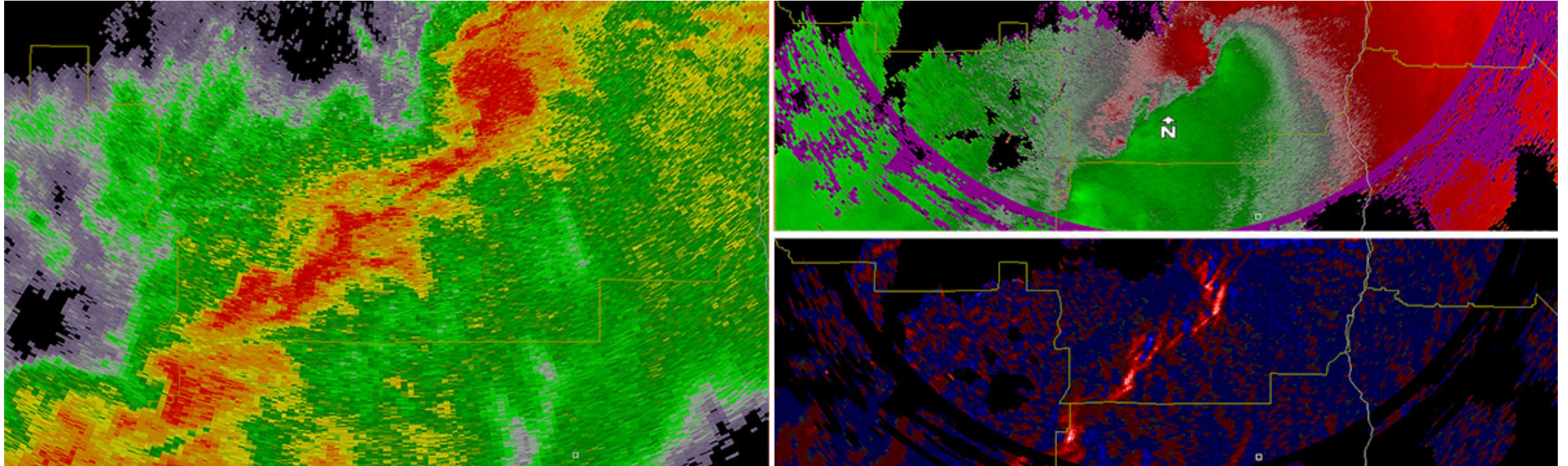
gladde slang
Opdracht Tijdlijn

**J.M.W. Turner —
*Snowstorm:
Hannibal and his
Army Crossing the
Alps (1812).***

Turner gebruikt turbulente penseelvoering om natuurlijke krachten hoorbaar te maken in beeld: het schilderij suggereert wind, val en beweging. Visueel-stilistische technieken overtuigen ons van een auditieve ervaring zonder geluid.

PERILS: propagation, evolution and rotation in linear storms (project) — wetenschappelijke visualisatie.

Wetenschappelijke projecten transformeren data (radar, modeloutput) in beelden die dynamica, risico en patronen zichtbaar maken. Gebruik als tegenpool van artistieke visualisaties: vergelijk methodes, publiek en doelen.

Visualisatie van beweging

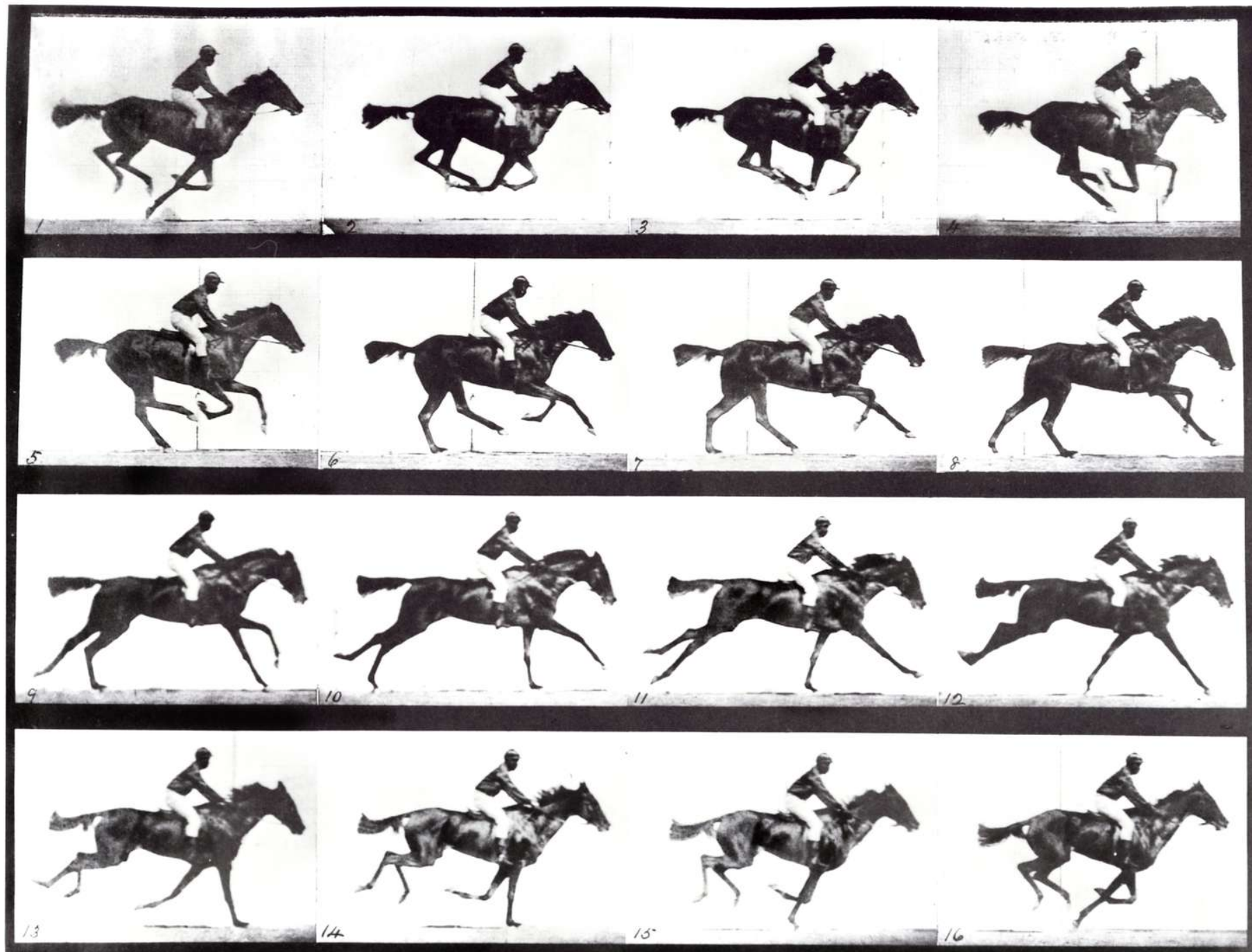
Toulouse-Lautrec — *La Danse au Moulin Rouge* (1890).

Lautrec vangt ritme en beweging via lijnvoering en compositie: dans wordt getransformeerd tot visuele ritmiek.

**Eadweard Muybridge —
'father of motion pictures'.**

Muybridge's gefaseerde
fotografie maakt beweging
meetbaar: opeenvolgende
frames transformeren tijd
naar visueel archief. Zijn
werk is brug tussen kunst en
wetenschap: perfect om
discussies over visualisatie
van dynamiek te starten.

THEMA 3
AARDE
(MATERIALEN, SEDIMENT, KLEI)

Ecologische materialiteit

Opdracht Tijdlijn

**Lascaux
(rotstekeningen).**

Lascaux toont vroegste pigmentgebruik en relatie tot ondergrond; materiaalkeuze (okers, houtskool) refereert direct aan lokale geologie. Rituelen en symbolen verbonden aan jacht en water kunnen ook ecologische kennis reflecteren.

Andy Goldsworthy — land art / co-authorship with the earth.

Goldsworthy werkt met seizoensgebonden, vindbare materialen: stenen, bladeren, ijs — het werk is coöperatief met natuurprocessen. Deze praktijk benadrukt tijdelijk materiaalonderzoek en ecologische samenwerkingen.

Melissa Dickenson — using the earth as a palette (natuurlijk pigment).
Hedendaagse kunstenaars/onderzoekers tonen hoe natuurlijke pigmenten en sedimenten ingezet kunnen worden als duurzaam materiaal.

Aarde, klei en materialen

Pre-Columbian ceramics (El Salvador / Costa Rica voorbeelden).

Potten tonen rituelen, functionele vormen en lokale grondstoffen; oppervlakdecoratie communiceert symboliek en sociale status. Technieken (coiling, pit-firing) geven inzicht in materiaalbeheersing en kennisoverdracht.

Ancient Greek Pottery (vorm & beeldtaal).

Griekse vazen combineren narratief en functie: scènes vertellen mythes en maatschappelijke rituelen.

Joseph Beuys (gebruik van aarde en materiaal als statement).

Beuys gebruikte klei, vet en vilt als politieke en rituele materialen — materiaal is concept en activisme tegelijk. Zijn werk leent zich voor discussies rond materiaalethiek en symboliek in hedendaagse kunst.

Klei als geheugen

**Mesopotamian
Tablet Collection
(kleitabletten als
archief).**

Klei als medium
bewaarde wetten,
transacties en
mythes: materiaal
zelf functioneert
als duurzaam
archief. Deze
objecten tonen dat
'aardse' materialen
culturele
geheugenstelsels
worden.

Ana Mendieta — *Earth Body* performances (1972–1985).

Mendieta gebruikte aarde en lichaamsafdrukken om identiteit, verlies en verbinding met land te verbeelden; het lichaam werd een natuurlijke sculptuur. Haar werk verbindt persoonlijke rituelen met geopolitieke thema's (displacement, gender).

A woman is wearing a VR headset and holding a controller, standing in a room with a green wall and a wooden stool. She is looking upwards. In the background, there is a man standing near a podium and a microphone. The room has a large window on the right side.

THEMA 4 COMMUNICATIE, TEKENSYSTEMEN & VISUELE TAAAL

Christian Leborg

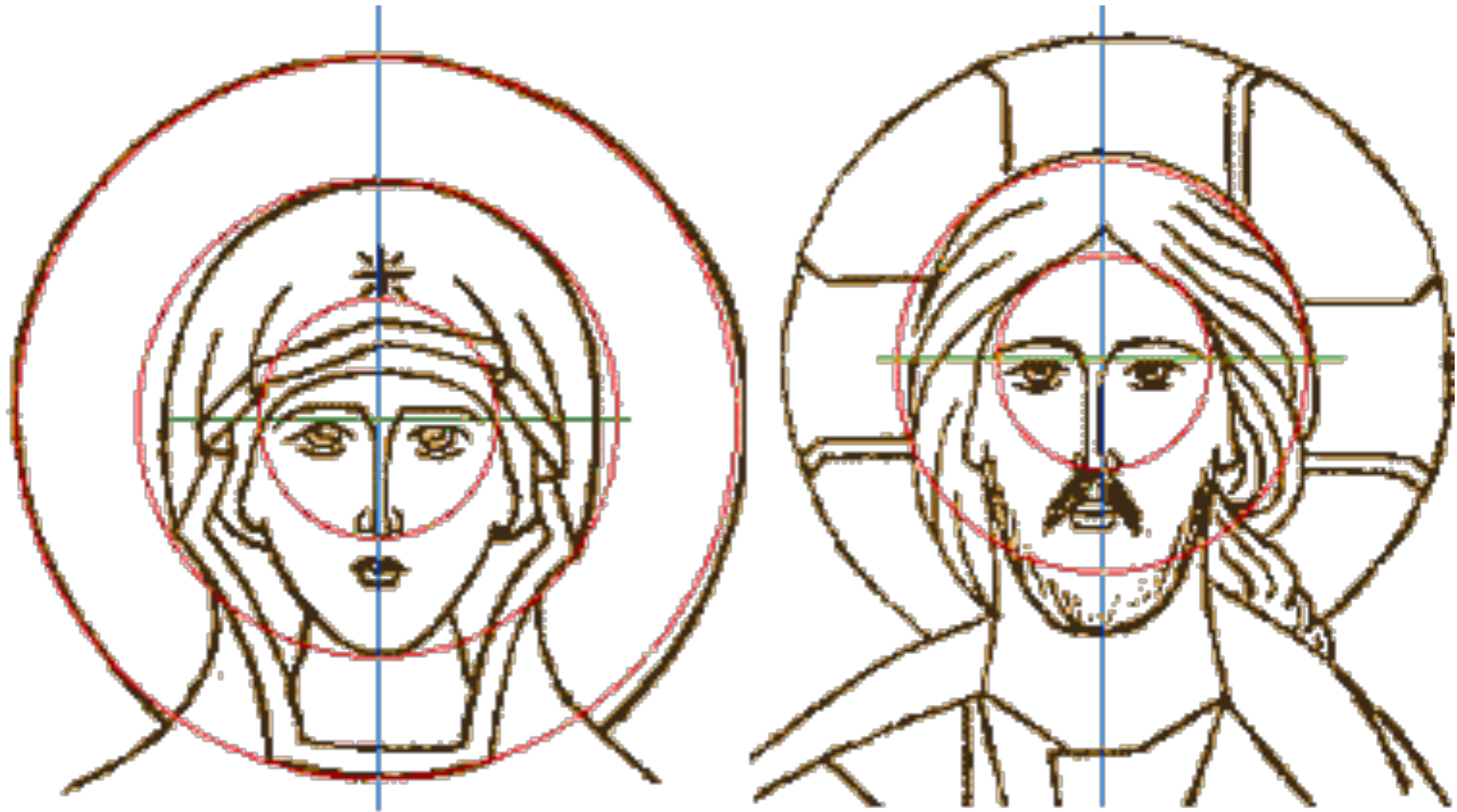
Visual grammar

Visuele grammatica

Maya codices.

Maya-codices zijn complexe combinaties van beeld, symbool en kalender; ze tonen hoe niet-alfabetische systemen kennis organiseren. Analyse: herhaling, grootte, en orientatie geven grammaticale informatie.

Visuele codificatie (iconen, indexen, hiëratische schaal)

Byzantijnse iconen (centrale compositieregels).

Byzantijnse composities werken met hiëratische schaal en symbolische ruimte: figuren worden gerangschikt volgens betekenis, niet naar perspectief. Analyse: wat blijft constant (iconografische typologie) en wat verandert door tijd (materialen, publieksprijktijken)

1330
Richard de Fournival,
Bestiaire d'amours

Richard de Fournival — *Bestiaire d'amours* (1330).
Middeleeuwse bestiaria gebruiken dieren als morele en symbolische indexen — beeld werkt als tekst en als geheugensteun voor lectuur. Deze mix van tekst en beeld is relevant voor presentaties die willen combineren: beeld + korte context.

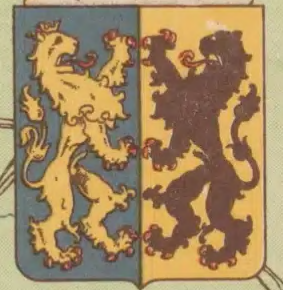
Sol LeWitt — wall drawings.

LeWitt reduceert auteurshandeling tot systeem en instructie: tekeningen zijn conceptuele scores die door anderen uitgevoerd worden.

GELDERLAND

naar cartografische gegevens
van begin 1940
vervaardigd door Studio Certo
en in het licht gegeven door
AMSTLEVEN

Cartografische systemen

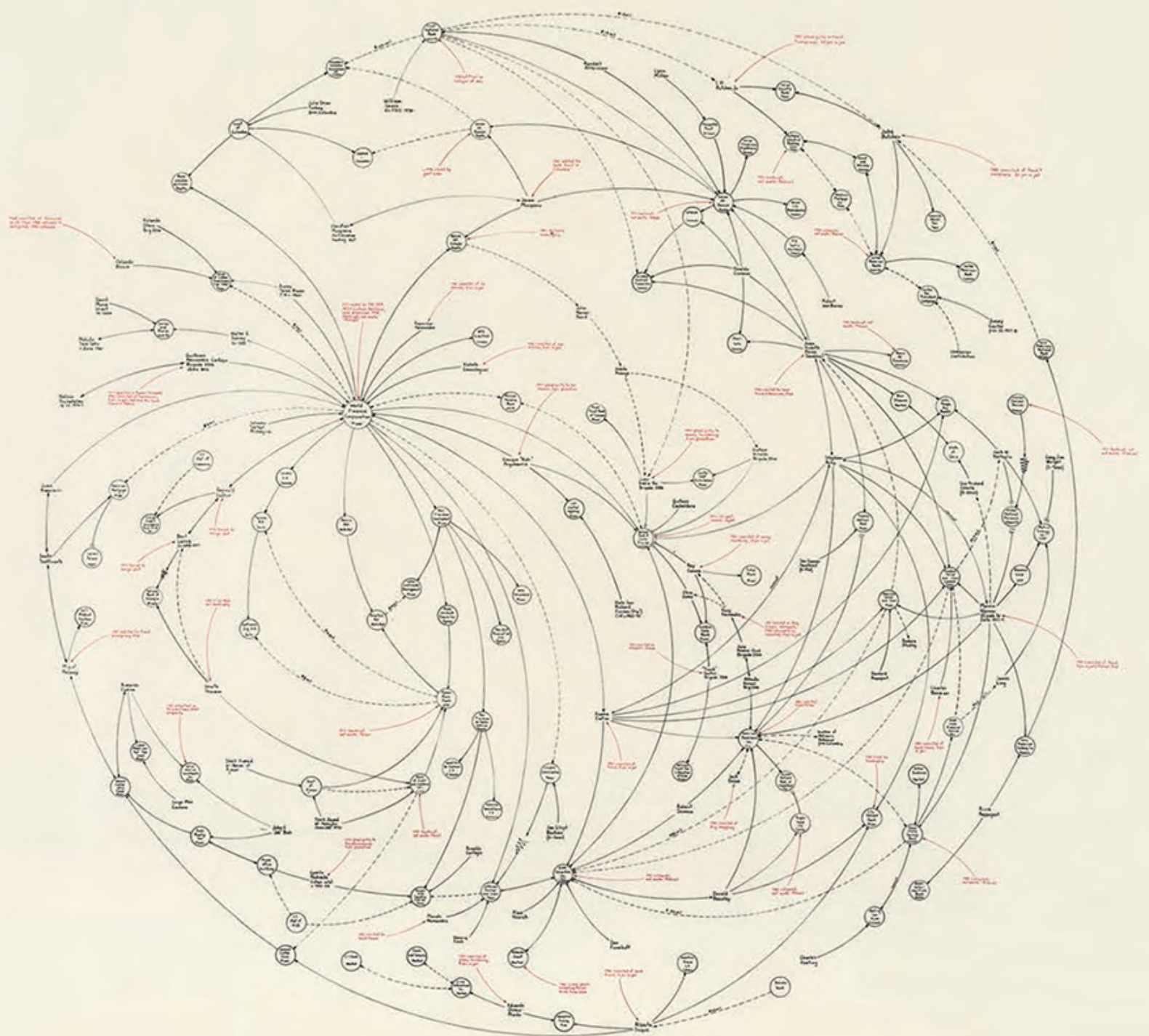
Opdracht Tijdlijn

**Ptolemaeus' kaart
(Burney MS /
middeleeuwse
manuscripten).**
Ptolemaeïsche
projecties tonen hoe
meetkunde, ruimte
en kennis elkaar
bepalen: kaarten zijn
rekenkundige
objecten en culturele
producten.

Mark Lombardi —
Topographies of Power.
Lombardi's
netwerktekeningen
visualiseren politieke en
financiële relaties als
kaarten: lijnen en nodes
creëren verhalen van
invloed. Zijn werk laat
zien hoe abstracte
systemen visueel
verbeeld worden en hoe
kunst onderzoek kan
ondersteunen.

Non-human communication

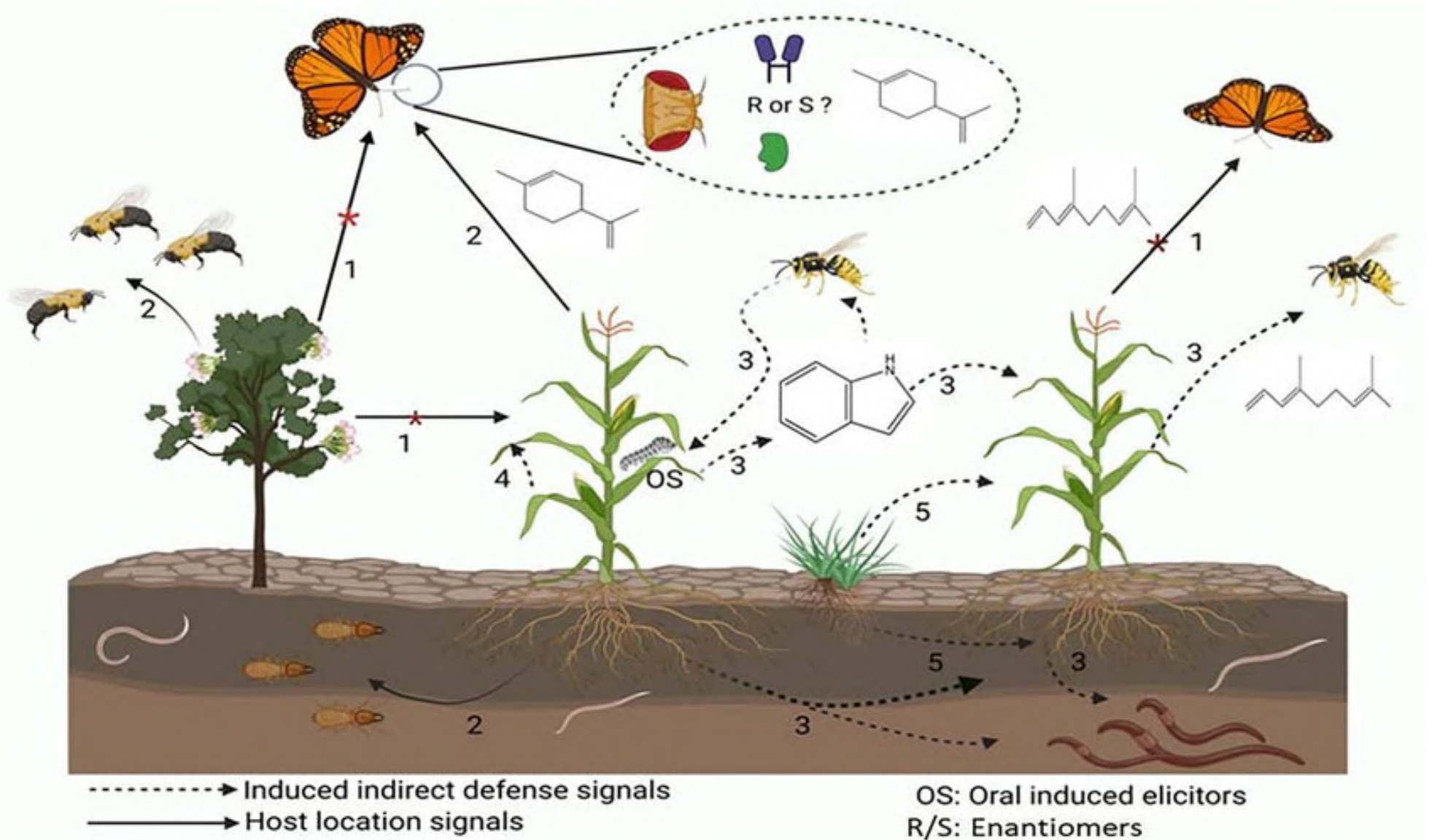
Aberdeen Bestiary (middeleeuws manuscript met dierenfabels).

Bestiaria codificeren mens-dier-relaties en gebruiken dieren als communicatieve metaforen.

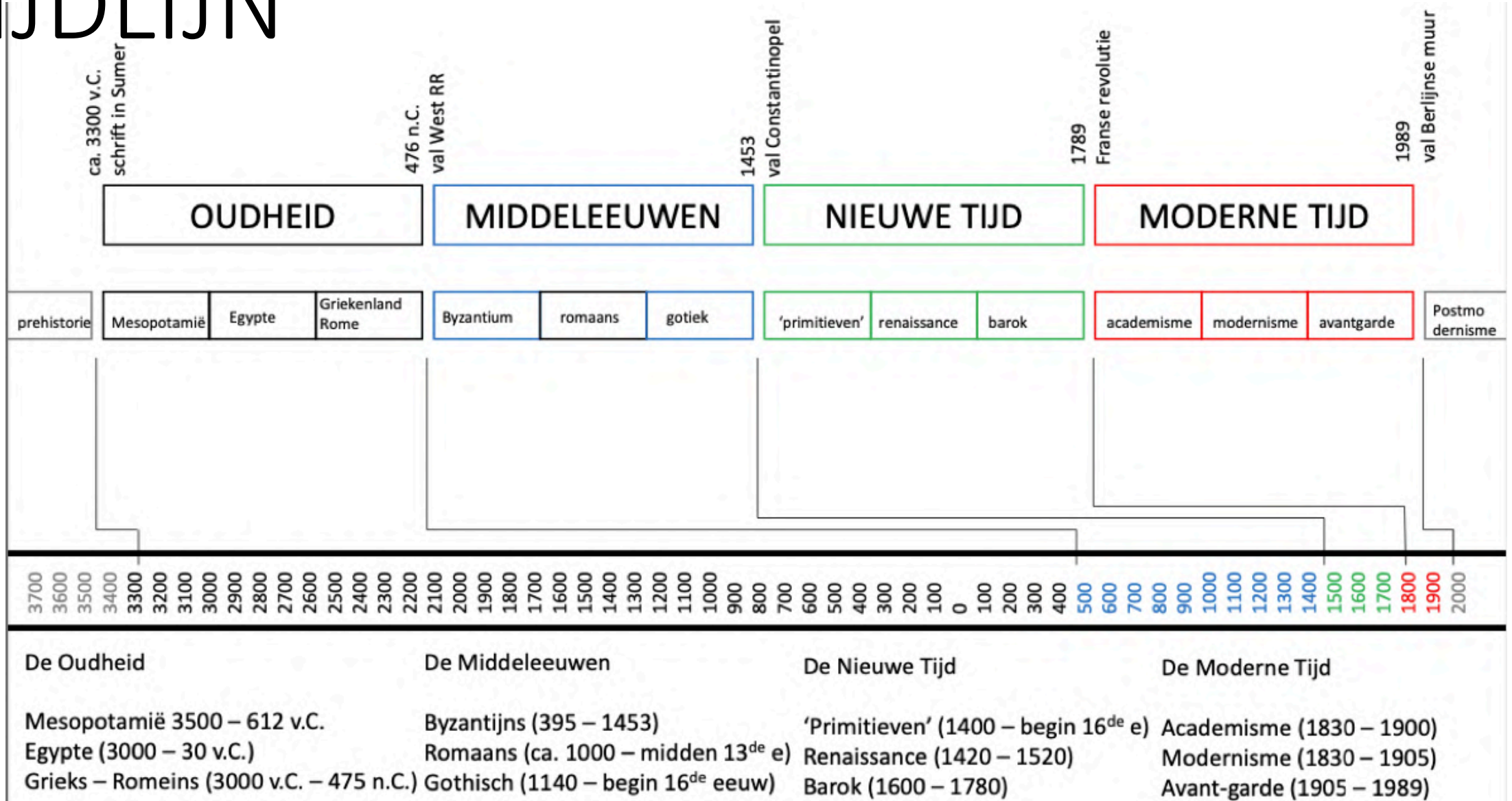

Chemical mechanisms of plant-insect interactions (wetenschappelijke figuur).

Plant-insect communicatie via geuren en chemische signalen toont dat niet-menselijke systemen complexe tekensystemen gebruiken. Dit is een krachtige brug tussen kunst en wetenschap

TIJDLIJN

oudheid

Middeleeuwen

Nieuwe Tijd

Moderne Tijd

prehistorie

Mesopotamië

Egypte

Griekenland
Rome

Byzantium

romaans

gotiek

'primitieven'

renaissance

barok

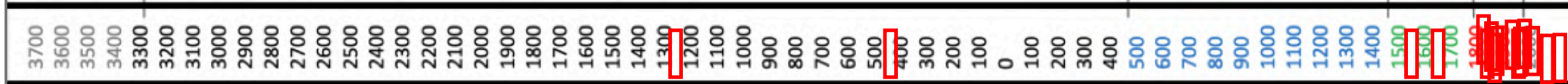
academisme

modernisme

avantgarde

Postmo-
dernisme

TIJDLIJN VOORBEELD

c. 470-460 BCE

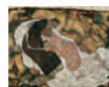
c. 1274 BCE

1633

1822-1824

1915

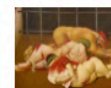
1922

1923

1996

2005

2022

2018

2017

1562

1810-1820

1819

1871-1872

1942

c. 1967-1972